Rosförädlare Felicitas Svejda (1920-2016)

Pirjo Rautio, Översättning Inger Kullberg

Den omtyckta Explorer-rossorternas förädlare Felicitas Svejda dog 95 år gammal 18.1 2016 i komplikationer av Alzheimers sjukdom i Ottawa, Kanada.
Felicitas Svejda föddes den 8.11 1920 i Wien. Hon studerade jordbruks och skogsvetenskap vid universitetet i Wien och blev färdig 1948. År 1952 fortsatte Svejda sin utbildning i växtförädling genom att arbeta vid forskningsstationen i Svalö, Sverige (Sveriges utsädesförening).
1963 flyttade hon till Kanada med hopp att få arbeta med sädesväxter vid **Central Experimental Farm** i Ottawa.Det ansågs ändå att prydnadsväxtavdelningen passade bättre för en kvinna. Tidigare hade där arbetat syrenförädlaren Isabelle Preston . År 1961 uppmanades hon att förädla rosor. Senare har hon erkänt att hon ingenting visste om rosor. Genom att sätta sig in i ämnet blev hon också bekant med de resultat som hobbyförädlare hade uppnått.

Foto: Anita Böhm-Krutzinna

Temperaturen i Ottawa varierar mycket: -32 grader Celsius om vintern och +35 grader om sommaren. Växtperioden är kort, det är i medeltal endast 137 frostfria dagar i året. Vinterhärdigheten är således speciellt viktig. Remonterande rosor klarar sig inte, bara vid skyddade kustområden.
Svejdas förädlingsprogram började 1961 och grundades sig i huvudsak på *Rosa rugosa* och *kordesii*-hybrider samt rosor som den kanadensiska förädlaren Robert Simonet hade gett henne att använda. Arbetskamrater och rosenkretsar godkände inte hennes förädlingsprogram, eftersom hon använde rugosarosor, fastän de är friska och remonterande. Hon använde inte gödsel, gifter eller vinterskydd, så att endast de starkaste skulle klara sig i de karga förhållandena.
Under 25 års tid (1961-1986) förädlade Svejda **Explorer-serien**, till den hör 25 sorter, som hon namngav efter Kanadas tidigaste upptäcktsresandena, eftersom de också hade varit tvungna att klara sig under kalla vintrar.
Felicitas Svejda utvecklade Explorer-serien för att klara Kanadas kalla vintrar. Det sägs att rosorna klarar -35 grader endast med skydd av snö. De utvalda sorterna skul-

le vara härdiga, doftande, motståndskraftiga mot sjukdomar och blomma kontinuerligt. Några av rosorna kom ut på marknaden först efter att hon gick i pension 1986. Efter sin pensionering fortsatte hon att skriva om rosor och reste mycket. Hennes dokumentation om Explorer-rosserien finns publicerad i boken **The Canadian Explorer Roses** (2008)

EXPLORERSERIENS RUGOSAROSOR

'Charles Albanel'

Svejda, 1970. 'Souvenir de Philémon Cochet' × ?
Rugosa-gruppen.
Ca. 100 cm hög, kontinuerligt blommande buske. Den fyllda blomman är röd och doftande.

Foto: Sirpa Kananen

'David Thompson'

Svejda , 1970.('Schneezwerg' × 'Fru Dagmar Hastrup') × okänd fröplanta.
Rugosa-gruppen.
Småbladig, 100 cm hög, kontinuerligt blommande buske. Blomman är fylld, ljusröd, kraftigt doftande.
H, VT

Foto: Sirpa Kananen

’Henry Hudson’

Svejda, 1966. Fröplanta av ’Schneezwerg’
Rugosa-gr. Låg, växer till en höjd av bara 120 cm. Blomningen fortgår ända till hösten. De medelstora, fyllda blommorna är vita, gula ståndare, svag doft. I knopparna finns inslag av rött.
B, H, O, VT

Foto: Lauri Simonen

’Jens Munk’

Svejda, 1964. ’Schneezwerg ’ × ’Fru Dagmar Hastrup
Rugosa -gruppen. Härdig, 2 m hög, taggig och mörkbladig buske som blommar ända till hösten. De halvfyllda blommorna är blåskiftande ljusröda, doftande. Nypon bildas.
B, H, O, VT

Foto: Pirjo Rautio

’ Martin Frobisher’
Svejda, 1961. Fröplanta av ’Schneezwerg’.
Rugosa-gruppen. Upprättstående, 150 cm hög, nästan tagglös buske. Den vackra fyllda blomman är svagt ljusröd, doftande.
B, H, O, VT

Foto: Pirjo Rautio

EXPLORERSERIENS KORDESII-GRUPPENS ROSOR

’Alexander MacKenzie’
Felicitas Svejda, 1970
150-250 cm hög buske eller klätterros. Fyllda röda blommor i klasar. B, VT

Foto: Lauri Simonen

Captain Samuel Holland’
Felicitas Svejda, 1981, Kordesii-gruppen.
150-180 cm hög, kontinuerligt blommande buske. Mörkgröna glänsande blad. Fyllda röda blommor, svagt doftande. B

’Champlain’
Felicitas Svejda, 1973. Kordesii-gruppen.
Upprättstående, 50-100 cm hög buske. De fyllda, mörkt röda blommorna sitter i klasar och är svagt doftande. B, VT

Foto: Pirjo Rautio

’De Montarville’
Ian S. Ogilvie och Felicitas Svejda, 1982. Kordesii- gruppen. Den nästan taggfria busken är 90-150 cm hög. De fyllda ljusröda blommorna doftar svagt.

Foto: Leif Blomqvist

’Frontenac’
Ian S. Ogilvie och Felicitas Svejda, 1981. Kordesii-gruppen. 90-150 cm hög buske. De fyllda blommorna är anilinröda och svagt doftande. VT

Foto: Lauri Korpijaakko

’George Vancouver’

Ian S. Ogilvie och Felicitas Svejda, 1983. Kordesii-gruppen.
Busken med glansiga blad är 90 cm hög. De fyllda, röda, svagt doftande blommorna sitter i klasar.

’Henry Kelsey’

Svejda, före 1984. Kordesii- gruppen.
100-200 cm hög buske eller pelarros. Mörkgrönt, glänsande bladverk. De röda, fyllda blommorna sitter i stora klasar och doftar svagt. B, O, VT

Foto: Sirpa Kananen

’John Cabot’

Svejda, 1969. Kordesii-gruppen. *R. kordesii* × (’Masquerade’ × *R. laxa*)
150-300 cm hög buske eller pelarros. De fyllda, röda blommorna sitter i klasar och doftar svagt. B, O

Foto: Lauri Simonen

’John Davis’
Svejda, 1977. Kordesii-gruppen.
R. kordesii-fröplanta × (’Red Dawn’ × ’Suzanne’).
Upprättstående, 2-2,5 m hög buske eller pelarros. Mörkgröna glänsande blad. De fyllda blommorna är ljusröda. Svag kryddig doft. B, O, VT

Foto: Lauri Simonen

’John Franklin’
Svejda, 1970. ’Lili Marlene’-fröplanta, frömjöl av ’Red Pinocchio’ × (’Joanna Hill’ × *R. spinosissima* ’Altaica’).
100-120 cm hög buske. De fyllda röda blommorna doftar svagt. B, O

Foto: Lauri Simonen

’J.P. Connell’

Svejda, 1973. ’Artur Bell’ × ’von Scharnhorst’. 100-120cm hög, upprätt buske. Knopparna är citrongula. De fyllda, starkt doftande blommorna är vid öppnandet ljusgula men bleknar till gräddgula.

Foto: Lauri Simonen

’Lambert Closse’

Ian S Ogilvie och Fekicitas Svejda, 1983
’Artur Bell’ × ’John Davis’
80-120 cm hög buske med glänsande blad. De fyllda ljusröda blommorna doftar svagt. B

Foto: Lauri Simonen

’Louis Jolliet’

Svejda, 1984. Kordesii-gruppen.
I den komplexa korsningen finns *R kordesii*, ’Red Dawn’, ’Suzanne’ och ’Champlain’ med. Den 120-150 cm höga busken blommar kontinuerligt. De fyllda rosafärgade blommorna sitter i klase på 3-10. Kryddig doft. B

Foto: Sirpa Kananen

’Marie Victorin’
Ian S. Ogilvie och Felicitas Svejda, 1984. Kordesii-gruppen.
I den komplexa korsningen finns ’Arthur Bell’, *R.kordesii* och ’Apple Jack’ med. Busken är 120-150 cm hög,. De fyllda blommorna är ljusröda, bleknar och är svagt doftande.
Foto: Leif Blomqvist

’Nicolas’
Ogilvie och Svejda, 1983.
Arvsanlag finns bl.a. av ’Queen Elisabeth’, ’Arthur Bell’, *R. kordesii,* ’Red Dawn’, ’Applejack’.
Låg, endast 75 cm hög, kontinuerligt blommande buske. Den fyllda blomman är röd och lätt doftande. B

Foto: Terttu Suorsa

’Quadra’
Ogilvie och Svejda, 1981. Kordesii-gruppen.
Arvsanlag finns bl.a. av ’Queen Elisabeth’, ’Arthur Bell’, *R. kordesii,* ’Red Dawn, ’Suzanne’.
’Quadra’ växer till en höjd av 180-240 cm, kontinuerligt blommande klätterros. De fyllda blommorna är sammetsröda, bleknar. B

Foto: Lauri Simonen

’Royal Edward’

Ogilvie och Svejda, 1985. Kordesii-gr.
Glänsande blad, endast 45 cm hög marktäckande ros. Den halvfyllda blomman är ljusröd men bleknar till vit. Svag doft.

’Simon Fraser’

Ogilvie och Svejda, 1986, Kordesii-gruppen.
60 cm hög buske. Bladen är mörkgröna, något glänsande. De enkla eller halvfyllda ljusröda blommorna sitter i klasar. Svag doft.

’William Baffin’

Svejda, 1974. Kordesii-gruppen.
R. kordesii × ’Red Dawn’ och fröplanta av ’Suzanne’. Härdig, 2-3 m hög pelarros, som blommar från början av juli ända till hösten. De enkla röda, blommorna bleknar till ljusröda och sitter i klasar. B, O, VT

Foto: Pirjo Rautio

’William Booth’

Ian S. Ogilvie, Felicitas Svejda, 1984. Kordesii-gruppen.
90-200 cm hög. Mörkgröna, något glänsande blad. De enkla röda blommorna som bleknar till ljusröda, sitter i klasar. Svag doft.

ROSOR PÅ EGEN ROT FINNS HOS

Blomqvist Plantskola (www.blomqvistplantskola.com) B
Hongiston Taimisto (www.hongistontaimi.fi) H
Oulujoen Taimisto (www.taimisto.net) O
Vakka-Taimi (www.saunalahti.fi/vemr/ruusut.html) VT

LITTERATUR

Blomqvist, Leif, Rosor i Norr, 2014.
Rautio, Pirjo, Tuoksuvat tarhakurtturuusut / Doftande rugosarosor, Suomen Ruususeura/Finska Rosensällskapet, 2013.
Svejda, Felicitas, New winter-hardy roses and the flowering shrubs, Research Station, Ottawa, Ontario, 1984.

Klimatskillnader mellan Ottawa och Finland
Jorma Koskinen

Vinterhärdigheten hos rosorna i Explorer- serien har inte varit i Finland i den utlovade klass som Kanada utlovat. Orsakerna till detta kan vara många. Växtperioden i området kring Ottawa är 4 veckor längre både vår och höst.
Rosorna börjar blomma i medlet av maj och fortsätter ofta till oktober.
Två månader längre växtperiod möjliggör att rosorna avmognar i tid, då sorterna i Finland ofta är mitt i sin blomning och fulla med knoppar när kölden kommer. En annan avgörande faktor är snötäckets tjocklek. I Helsingfors faller i medeltal 74 cm snö, som emellanåt smälter bort. I Ottawa är snöns sammanlagda mängd 224 cm och över en meter tjockt kvarstannande snötäcke skyddar rosorna för mer än 35 graders kyla bättre än i Finland, där snö och köldförhållande växlar stort från ett år till ett annat.
Den årliga värmesumman är mycket högre eftersom Ottawa är sydligare beläget, soltimmarna är i medeltal 2200, då de i Finland vid kuststäderna och i skärgården som bäst är 1800, men i inlandet 1400-1600 solskenstimmar i året.